

د ژويو نړی

د سنایی پرمختیایی موسسه راز محمد دلیلی محمد رفیع کابلی سید حامد هاشمی فتانه پکتاش عارفی سید نذیر حسینی

خيرونكي مسول مدير ليكونكي پښتو ژباړه انځورگر كمپوز او ديزاين

لومری طبع ۱۰۰۰ تو گفته دستایی پرفختیایی موسسه (SDC) د ۱۳۸۶ د وری میاشت. دو هم طبع ۱۰۰۰ تو گفته دستایی پرفختیایی موسسه (SDC) د ۲۳۸۷ د ومی میاشت. در ایم طبع ۱۰۰۰ تو گفته ستایی پرفختیایی موسسه (SDC) د ۲۳۸۸ د ومی میاشت. خاورم طبع ۱۲۰۰ تو گفته ستایی پرفختیایی دوسته (SDC) د ۲۳۸۸ غویا میاشت.

> اتم سرك، فلعدفتح اللدد سنايي موسسد په كابل كي پشه البلغون: ۷۷، ۱۶۹۷

> > LAN. Home Sand

پریښنا لیاد sieal@brain.net.pk

الترنيتياند www.sanayee.org

أوركزي يلازي شاته، يوينورسني تاون، پيښور پاکستان به پاکستان كي پته .

الله الم ١١٥٨٢١١٥ - ١١٥٨٢١١٥ - ١١٥٨٢١٢٥ الم

فكس و ١٩١ و ١٩١ م

ددې کتاب ټول حقوق د سنا يې پرمختيا يې موسسې پورې اړه لري.

دزويو نړی.

تصويري كيسه

پر اوسنی چاپ سریزه

د کو چنیانو لپاره خپورشوی نهم کتاب د (SDO) له خوا د لومړي ځل لپاره ۲۰۰۰ ټو که چاپ شول او د مینه والو لوستونکو په اختیار کښی مو ورکړل. دغه کتاب د مخکینیو کتابونو نه په توپیر سره. په نوې کړنلارې او تازه متن سره وړاندې شو_ چې بې شمیره لوستونکي لري. د حکیم سنایي پر مختیایي موسسې د کتاب اوسني چاپ ته په داسې حال کښی عزم و کړ چې هیله لري نور کتابونه هم په همدې میتود او طریق ____ې س___ره وي او هیله لري چې د کتاب مینه والولوس تونکو او دوستانولپاره د خدمت جوګه و ګرځي چې پر معلوماتو کې یې زیاتوالی راشي.

والسلام

سيد فاروق (يعقوبي)

دسنایی پرمختیایی موسسی (SDO) مرستیال

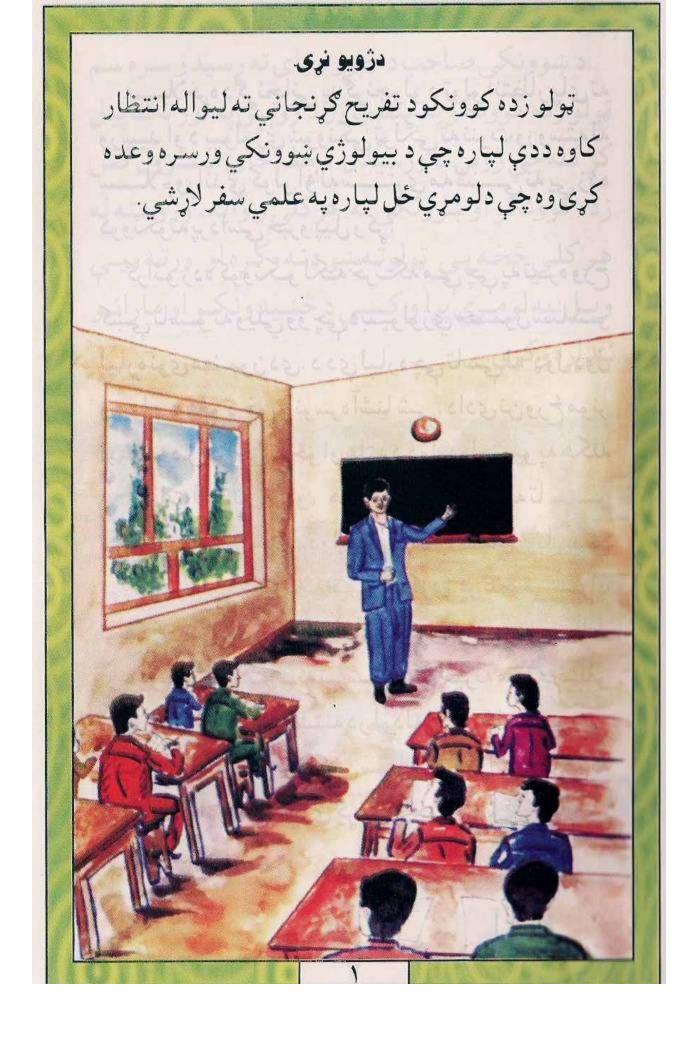
د حکیمسنایی د موسسې اداره په دې ویاړی چې د ښوونیزو او روزنیزو آثار و د چاپولو په لړۍ کې یې ددې کتاپ په چاپولو هم لاس پورې کړی او د چاپ په ګانه یې ښایسته کړی دی.

دغه كتاب ديو ځوان ليكوال احـــمد فريد «عارفي» په همت سره ليکل شوي اوددې کتاب تو پير ددې لړۍ له كتابونوسره دا دى چې په دې كتاب كى د ښوونيزو او روزنيزو اړخونو ترڅنګ چې په حقيقــــت کې ددې موسسى اساسى موخى او اهداف جوړوي، معلوماتى ارخ ته هم ډيره توجه شوې ده. هڅه شوې تر څو هر اړخيز اويراخ معلومات د ډول ډول الوتكونواو څښيدونكو ژويو په اړه د سوال او ځواب او ساده او آسانه کرنلاري سره برابر وړاندې او د ټولنيزې پوهيدنې وړو ګرځي. همدا راز كولاى شـــوچى لەدغەاثر څخەد يو ښه معلوماتی او درسی کتاب په حیث ګټه پورته کړو. همدارنگه د کتاب لپاره انتخاب شوی تصویرونه او

شکلونه چې د متن سره مطابقت او ورته والی لري د لوستوونکو او ځوانانو لپاره به د مطالب و په پوهیدنه کې مرسته و کړي او دوي ته به دا آسانه کړي چې د مطالبوپر مفاهیموژر پوه شي.

په پای کې د سنایي تعلیمي او ښوونیز انستیتوت هیله مند دی چې دې شـانته په زړه پورې او ګټورو آثارو په خپرولو سـره د راتلونکي نسـل د ښوونې او روزنې په بـرخه کې متین ګامونه پورته کړي او له دې لارې خپل ملي رسـالت د خپلې ځوریدلې او جنګ ځپلې ټولنې په وړاندې اداء کړي.

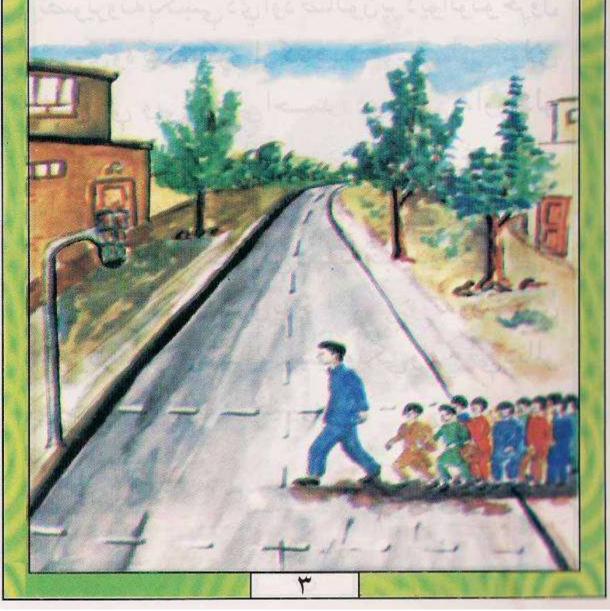
و من الله التوفيق سيد فاروق يعقوبي د سنايي پرمختيايي موسسي (SDO) مرستيال

بلخره دګړنجاني په ګړنجولو د ټولو انتظار پای ته ورسید او د بیولوژي ښوونکی ټولګي ته ننوت وروسته له سلام وړاندې کولو او له ستړي مه شي نه یې زده کوونکو ته پرداسې خبرو پیل و کړ:

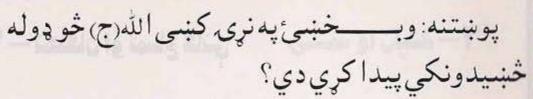
محرانو زده كوونكو لكه څرنهه مي چې په تيره ورځ كښى تاسو ته ويلى وو چې د بيولوژي مضمون ستاسو لپاره نوي مضمون دي. د دې لپاره چې تاسي له ډول ډول ژويوا و د هغو د خويو نوسره آشنا شي. دادي نن ورځ مونږ او تاسو د ژوبن خواته ځو او هلته د ډول ډول ژويو په هکله معلومات لاس تهراورو، همدا رنګه زماهیله له تا سو څخه دا ده چې په منظم ډول سره دوه دوه کسان يوبل پسې بى لەشور او ځواك څخه حركت وكړئ. پر عمومي سرك ترافيكي قوانينو ته ډيره پاملرنه و كرئ او ډير په احتياط اوغورسره له سرك نه تيرشئ، كه چيرته مو دمختلفو ژويو په اړوند کومه پوښتنه در لودله. خپل ځان سره يي وليكئ او د ژوبن له واكمن سره چې وړاندې ما هم په همدی اروند ورسره خبری کړی او وخت می ترې اخیستی دى و پوښتئ.

د ښوونکی صاحب د خبرو د پای ته رسیدو سره سم ټولو زده کوونکو په منظم ډول د ژوبن په لور تګ پیل کړ کله چې ژوبن ته ورسیدل د هغه ځاي مسئوول کس زده کوونکو او ښوونکی ته هرکلی و وایه، وروسته له هر کلي څخه یې ټولوته ښو دنه و کړه او ورته ویې ویل: په لومړي پړ او کښې د څښیدونکو او مارانو ننداره و کړی.

ټولو زده کوونکو په لومړي ځل کښې د مارانواو دټولو څښېدونکو ليدنه او کتنه وکړه. چې داليدنه ورته ډيره په زړه پورې وه پدې وخت کښي مسئوول كس له زده كوونكونه هيله وكړه چې ډير په ورو ورو سره پدې صالون کښې و ګرځي او را و ګرځي مختلف چارتونه چې د ډول ډول ژويو او څښېدونکو تصويرونه پکښې دي اود صالون پر د يوالونو ځرول شوى وه كتنه وكړى او كه چيرته پوښتنه لري كولاي شي چې ويې پوښتي احمد ددې هيلي په اوريدلو سره د بيولوژي له ښوونکي نه اجازه وغوښته او داسي يې وپوښتل.

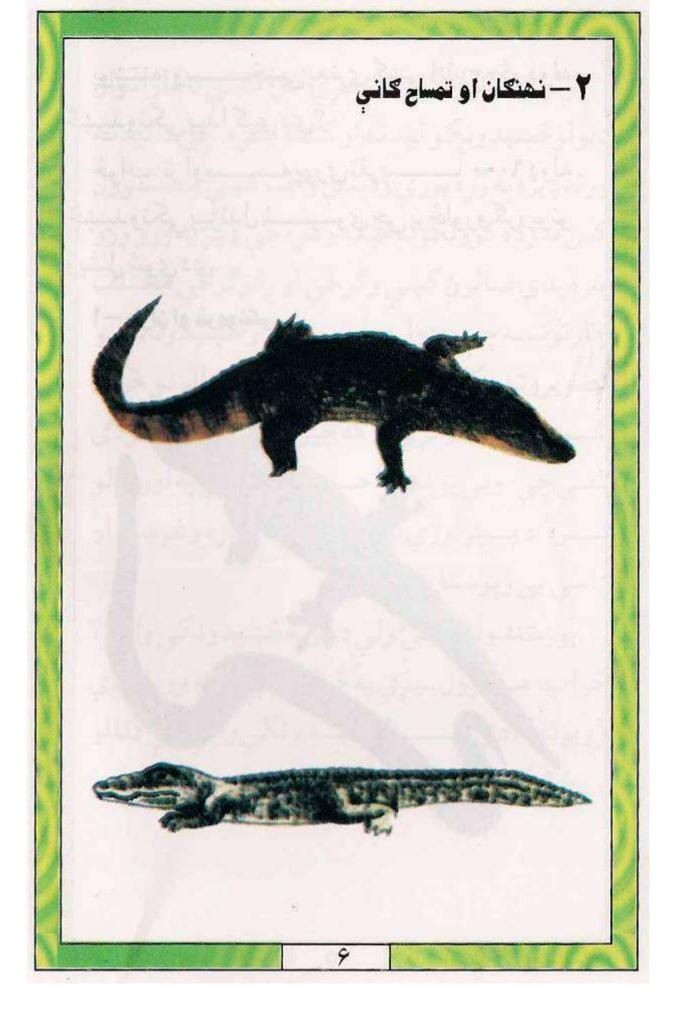
پوښتنه وبخښئ ولې دغوته څښيدونکي وايي؟ ځواب: مسئوول سړي په ځواب کې ورته وويل: دې ژويوته له دې کبــــــــــله څښيدونکي وايي چې دتللو پروخت کښې په سينه څښيږي.

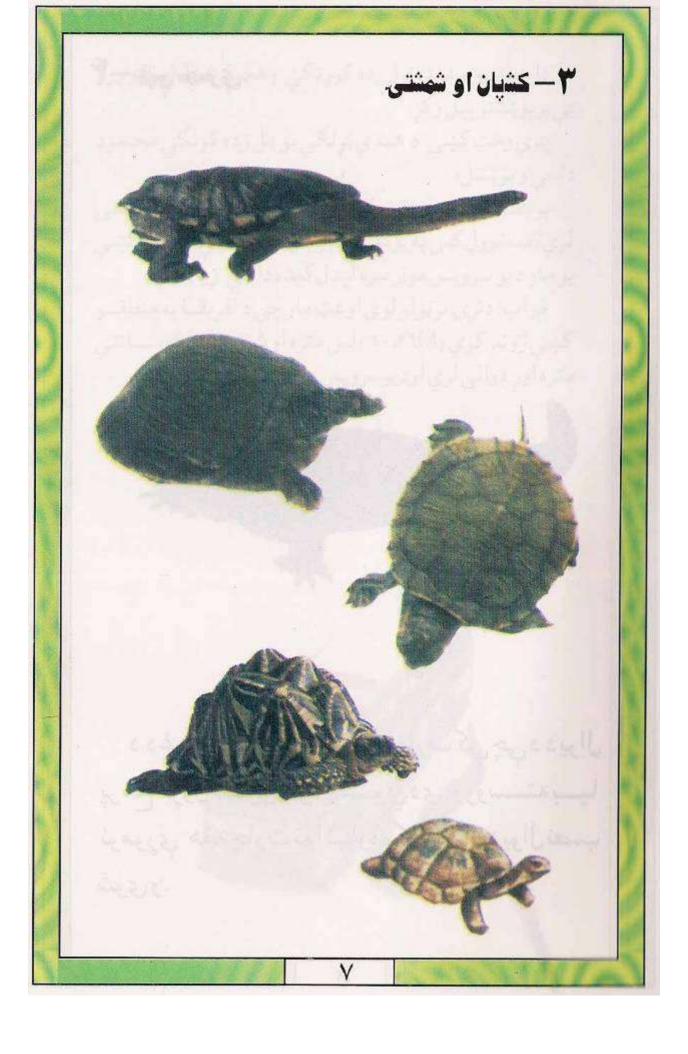

ځواب: تر اوسه پورې تقریباً ۲۰۰۰ ډوله څښیدونکي پیژندل شوي چې پرڅلورو ګروپونو ویشل شوي دي.

۱ – ماران او څرموښکۍ

۴ – غټې سمسرې.

د دغو ژبو عکسونه پر هغه چارت کې چې د ديوال پر مخ ځړول شوی ښودل شوي دي. وروسته بيا نوموړې هغه چارت ته اشاره و کړه چې پرديوال نصب شوی و. دا حمد پرپوښتنه ټول زده کوونکي وهڅول شول او ورو ورو يې پرپوښتنو پيل وکړ.

پدې وخت کښي د همدې ټولګي يو بـل زده کونکي محـمود داسي و پوښتـل:

پونېتنده: دنــړۍ ترټولــواوږدمــار څومــره اوږد والــی لري؟مسئوول کس په يوبل انځور ښودلوسره چې په هغه کښې يو مار ديو سرويس موټر سره ليدل کيده داسې زياته کړه.

ځواب: دنړۍ ترټولو لوی اوغټ مار چې د آفريق په منطق و کښې ژوند کوي (۱۰،۲٦M) لس متره او شپږويشت سانتي متره اوږ د والی لري او د يوسرويس موټر نه نسبتاً اوږددی.

خالد يوبـــــلزده كونكي د وخت نه په گټۍ اخيستنې سره داسې و پوښتل:

پوښتنه وبخښئ هغه غټ مار چې د هندارې هغه اړخ ته ده (دمار خواته اشـاره) د څرمنې پرمخ يې يو پلاسـتيکي ډوله پوښليدل کيږي هغه د څه د پاره دی.

مسئوول کسي د ښيښې خواته په نږدې کيدلوسره چې په کښي مار و داسي ځواب ورکړ:

د مارانو او څرموښکيو په مختلفو وختونو کښې د بېدند غټيد و په خاطر نوې څرمن د بېدن په چا پيرکښې جوړيږي او زړه څرمن لکه څرنګه چې تاسو وينئ د ناز که پلاستيك ډوله پاڼو په توګه له بدن څخه بيليږي او دامار د څرمني اچولو په حال کښې دي.

ورسره بله مهمه موضوع د مارانو او څرموښکيو په اړوند د رنګ بدلول دي. خود دغه خصوصيت بيا ټولو مارانو او څرموښکيو کښې شتون نه لري. يواځنی يو رنګ خصوصي نصواري او بيد يايي ماران چې د تورو خالونو لرونکي او يو ډول شينې ځنګلي څرموښکۍ چې د تورو خالونولزونکې دي دا خاصيت لري چې د خطر پروخت خپل رنګ بدلوي د کومې ځمکې پر سر چې وی هماغسې ځان جوړوي دا دوه ډوله انځورونه پر د يوال ځړول شيوي، کتلای شي.

د ژوبن د مسئوول د خبرو پای ته رسیدلو سره سم، یوبل

وحید نومي زده کوونکي له هغه څخه داسې پوښتنه و کړه: پوښتنه: آیا دغه څښیدونکي یعنې ماران او تمساح ګانې او داسې نور ، انسان ته ضرر رسوي او که نه؟

ځواب: هواکثر ددې ډیر خطرناك دي چې حتی د انسان د مړه کیدلو سببب ګرځی د ملګرو ملتونو د راپورونو له مخي د کال (۵۰۰۰۰-۱۰۰۰۰) کسانو پورې په نړۍ کې له مار چیچلو څخه صدمه ویني ددې ترڅنګ له (۱۰۰) څخه زیات کسلان په د یو ډول مخصوص کرو کو دیل په واسطه چې د تروو اوبوپه کرو کو دیل پیژندل کیږي مړه کیږي بې له دې نه بعضی نور څښیدونکي هم دي چې ډیر خطرناك او مضر دي او د انسانو دمړه کیدو وړ ګرځي

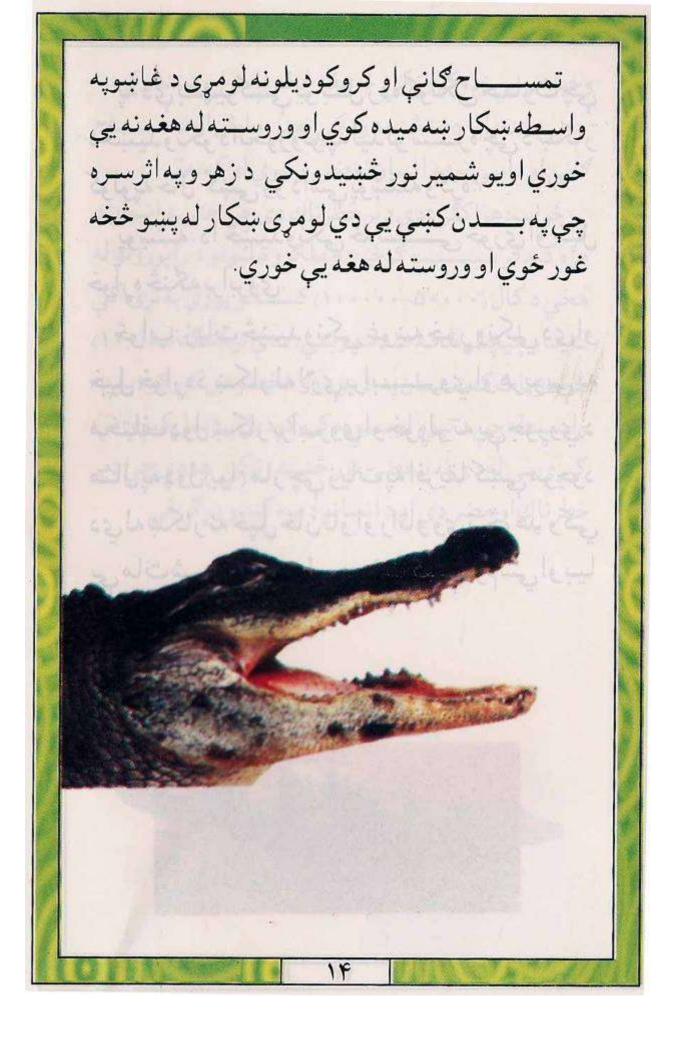

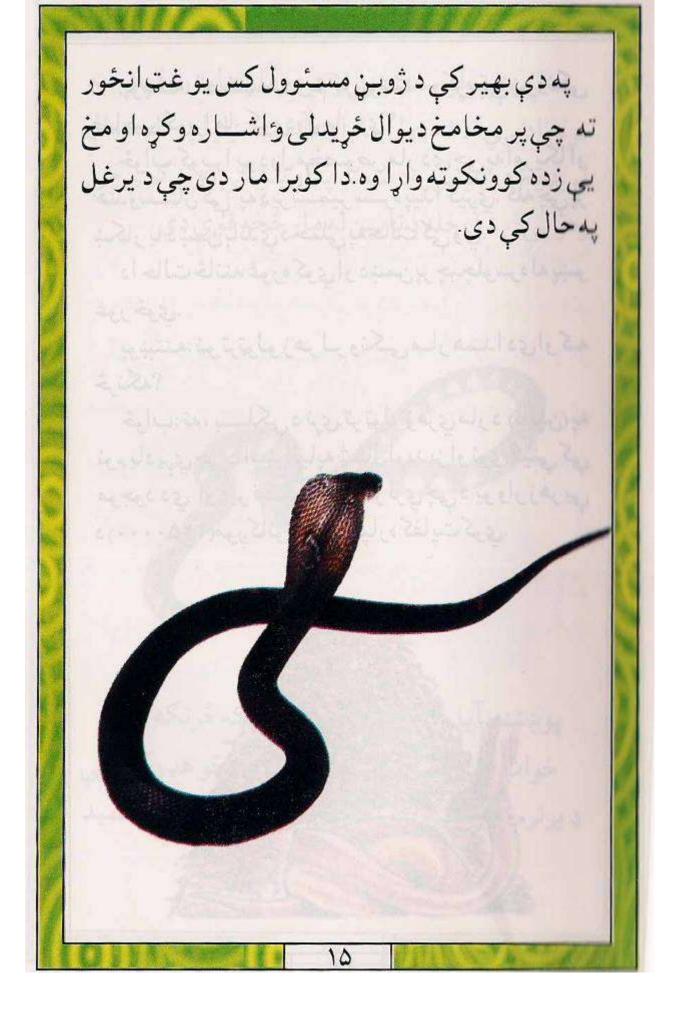
په دې به سهیرکښې یو بل زده کونکی حارث چې د څښیدونکو دانځورونو په لیدلو سره چې د ښکار کولوپه حال کښی وو داسې پوښتنه و کړه.

پوښتنه: دا څښيدونکي څه شــــــ خوري او خپل خواړه څنګه برابروي.

ځواب: زيات څښيدونکي غوښه خوړ ونکي دي او خپل خواړه د ښکار له لارې برابروي او هريويې په مختلف ډول ښکار برابروي او خوړلو ته يې جوړوي د مثال په ډول (بوا) مار چې زيات په افريقا کښې موجود دي له ښکار نه خپل ځان تاو او راتاو وي ترڅوهډ وکي يې مات شې چې د خوړلو په وخت کښې نرم شي او بيا د هغه نه ګټه واخلې.

پوښتنه: احــــمد دويم ځل پوښتنه وکړه چې ښوونکي صاحب! کوبرا مار کوم ډول مار دي؟

ځواب: کوبرا يو ډول مخصوص مار دی چې په امريکا او هندوستان کې په ډير شمير سره پيدا کيږي. کله چې پر ښکار يا دښمن باندې د حملي په حالت کې وي.

دا حالتځانته غوره کوي او دښمن پر چيچلوسره له پښو غور ځوي.

پوښتنه: نو ترټولو زهر لرونکي مار همدا دي او که څرنګه؟

ځواب: نه، بـلکې د نړۍ تر ټولو زهري مار د (تايپن) په نوم ياديږي چې د آستراليا په شمال لويديز او نوي ګيني کې موجود دي او ډير قـــوي زهر لري چې د يو وار زهر يې د (۱۲۵۰۰۰۰)موږ کانو د مرګ لپاره کفايت کوي.

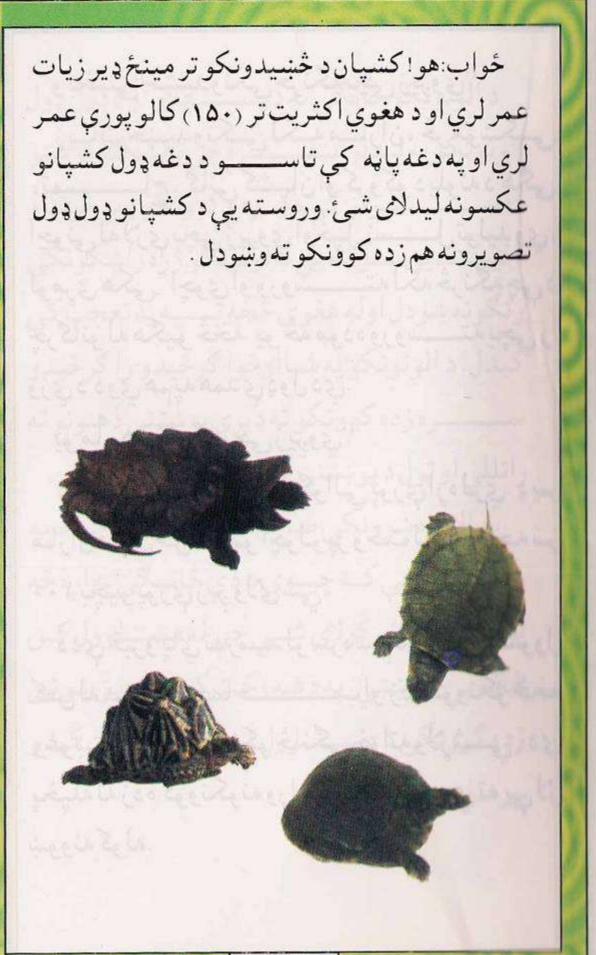
د نړۍ ترټولو سمندري زهري مار (هايدروفيس) په نوم ياديږي. دغه ډول ماران د آسترليا په شمال لويديځ د «تيمور» دسيند په او بو کې ژوند کوي چې زهريې (۱۰۰) ځله د تايپن له مار څخه قوي دي.

پوښتنه: آيا ماران هم هډوکي لري که څرنګه؟ ځواب: هو! ټول ماران هډوکي لري، خو هډوکي يې د يرنرم دی په دې لړۍ کې يو بل زده کوونکي د حميد پهنوم د ژوبڼ له مسئوول کس څخه پوښتنه وکړه: پوښتنه: آيا ماران خپل زهر د دښمن بدن ته د خپل نيښ په واسطه ليږدوي او که څرنګه؟

ځواب: نه ، ماران په نیښ وهلو سره نه بلکې په چیچلو او په غاښونو سره زهرددښمن بدن ته لیږوي ځکه چې هغوې په خپله پورتنۍ ژامه کې یـو ډول مخصوص غاښونه لري چې دغه غاښونه د یـو نري نل په ذریعه د هغوي زهري کڅوړو سـره تړل شــوي چې د چیچلو پر وخت زهر د همدغو غاښونو له لارې د د ښمن بدن ته لیږ دوي او هغه له پښوو غور ځوي په دې وخت کې یو بــل زده کوونکی چې متین نوم لري د اسی و پوښتل:

و بـــخښئ آيا دا رښتيا ده چې د څښيدونکو تر مينځ کشپان دير عمر لري او که نه؟

وبخښئ څښيدونکي څرنګه بچي زيږوي؟

زيات څښيدونکي لکه ماران، څر موښکی
،تمساح، ګانې کشپان او کروکو ديلونه د هګۍ
اچونې له لارې بچي زيږوي او خپل نسل توليدوي،
لومړی هکۍ اچوي او وروسته لکه څرنګه چې د
چرګانو له هګيو څخه يو څه موده وروسته بچي را
وزي د دوي هم په همدې ډول دي.

يو مار هر ځل څو بچي زيږوي؟

دا موضوع د مار په څرنګوالي پورې اړه لري. ډير ماران د يول ځل هګيو اچولو پر وخت له ۶۰ څخه تر ۱۰۰ بچيو پورې زيږ ولای شي.

ددې خبرو پاي ته رسيدلو سره سم د ژوبڼ مسئوول کس له ښوونکي صاحبب او زده کوونکو څخه وغوښتل څو د الوتونکو څانګې خواته ولاړ شي. دی پخپله له زده کوونکونه وړاندې شو او دوي ته يې لار ښوونه کوله.

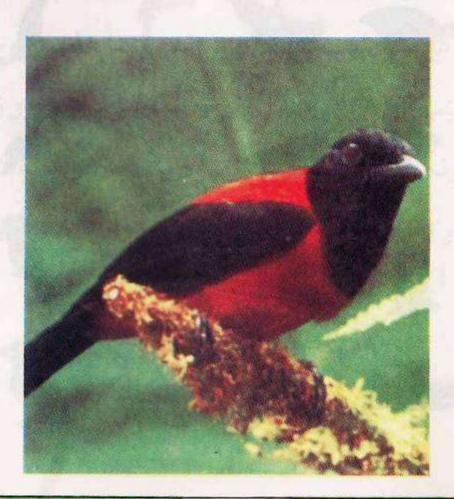
د الوتونكو څانګي ته درسييدو او د ډول ډول الوتونكو پەلىدلو سىرەچى پەښكلواوغتو قفســـونو کی وو، زده کوونکو ډیر خوند و اخیست، یوبل ته یی دالوتونکو زړه راښکونکی رنګونه ښودل اوله هغوي څخه بـــه په تعجب کي کیدل د الوتونکو په شااوخوا محرځیدو را محرځیدو ســـره زده کوونکو ته ډيرې پوښتني ذهنونو ته راتللي او ټول د پوښتني کولو په انتظار کې وو. بالاخره ښوونكى صاحب له زده كوونكو څخه وغوښتل چې که چيسرې د دې څانځي په اړه څه پوښتنې لري نو کولای شے چې له مسئوول کس څخه يې وپوښتي. په دغه وخت کې صديق يو تن زده کوونکي د مسئوول تن خواته په نږدې کيدو سره داسې پوښتنه و کړه. پوښتنه: په نړۍ کې تر اوسه څو ډوله الوتونکي پيژندل شوي دي؟

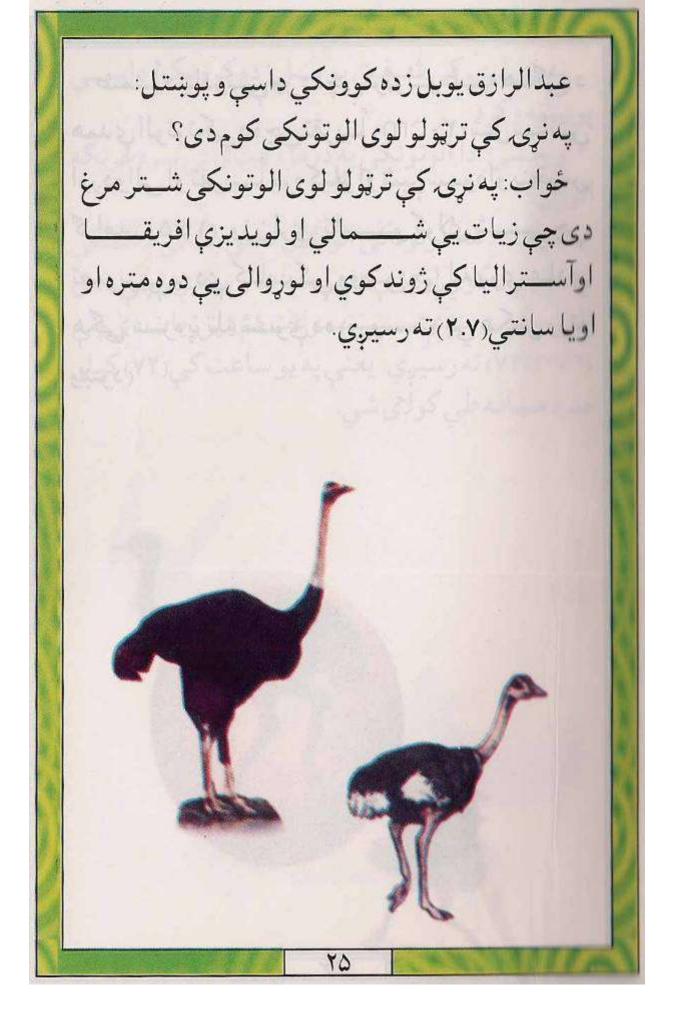
ځواب: تراوســه پورې په نړۍ کې له (۹۰۰۰) ډوله نه زيات الوتونکي پيژندل شـــوي او په بيلابيلو ډولونو ويشل شوي دي. وروسته يې بيا له خپل دفتر څخه يو کتاب چې ټول دالوتونکو په هکله او د ډول ډول الوتونکو تصويرونه پکښې وو. هغه يو شــمير تصويرونه ضمناً هغه پاڼه چې پکښې د (۲۸) ډوله الوتونکو تصويرونه وو زده کوونکو ته وښودل او ويې ويل: په دې پاڼه کې تاسو يو يو الوتونکې د نمونې په ډول کتلای شي.

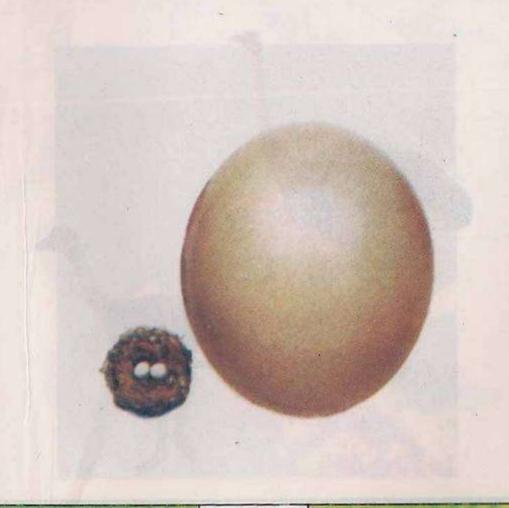
پوښتنه: آياالوتونکي هم زهرلري؟

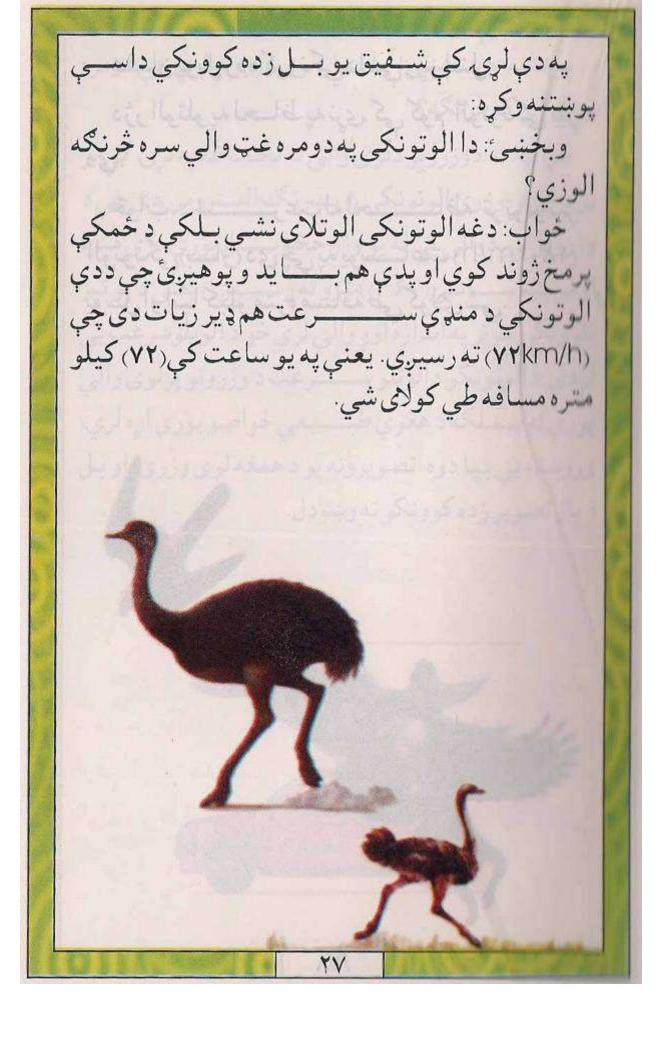
ځواب: نه! فقـــط يو ډول الوتونكي چې د «زهري الوتونكـي» په الوتونكـي» په نــوم ياديــږي او د نــوي «ګينــي» په هيواد كې ژوند كوي زهري دي. نور الوتونكي زهري نه دي، له دې كبله انسانانو ته خطر نه لري. د يادونې وړده چې د زهري الوتونكي پوټكى او بـــنې يو ډول مخصوص زهر لرونكي دي چې د انســـانانو لپاره خطرناكه دي. وروسـته يې ددغه الوتونكي تصوير هم زده كوونكوته و ښود.

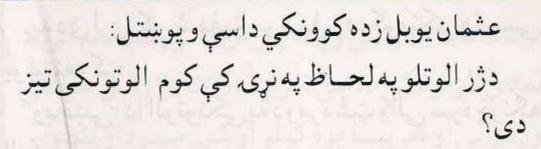

ضمناً دیادونی و ده چې ترټولو غټه ه گۍ د همدې الوتونکي ده چې تقریباً (۲۰۵۳) شل سانتي اوږدوالی او تقریباً یوه کیلو او شپږ سوه او پنځوس ګرامه (۱.۶۵۰) وزن لري. تاسو کولای شيي چې تصویریې په دې کتاب کې ووینئ چې له یوې عادي ه ګۍ سره پرتله شوې ده (وروسته یي عکس ورته وښود)

ځواب: د سرعت له لحاظه تر ټولو تيز الوټونکي (۱۸۰km/h) دی چې په يوساعت (۱۸۰km/h) يوسل او اتيا کيلو متره مسافه طي کولای شي.

پوښتنه: و بخښئ! آيا باز لوي وزرونه لري چې دومره تيزالوزي که څرنګه؟

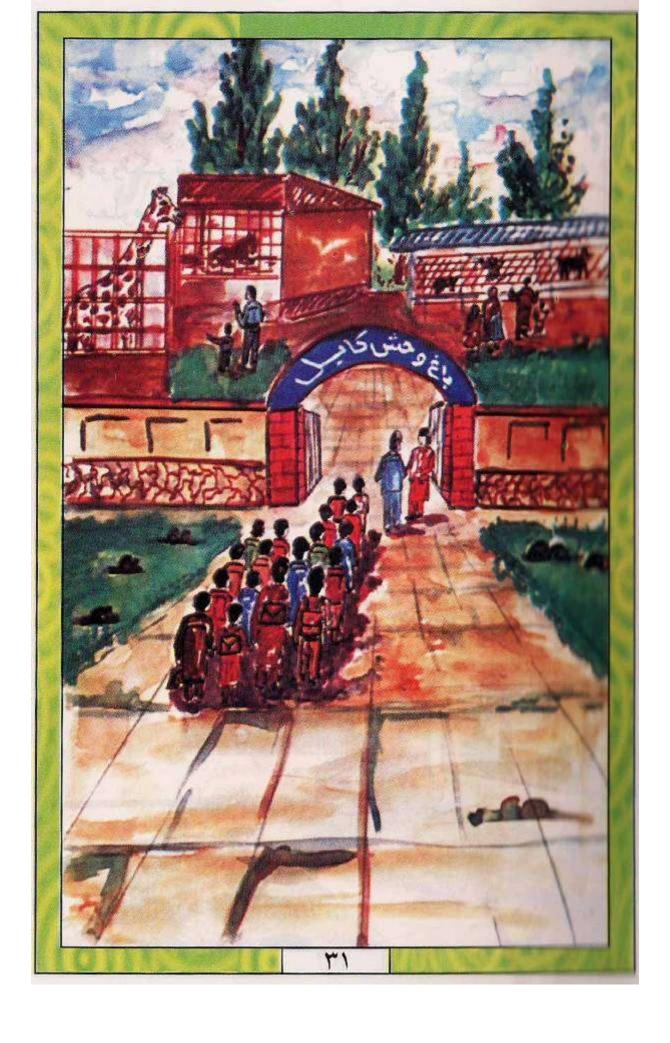
ځواب: نه!دوزرونو دلوی والی له لحاظه په نړۍ کې تر الو اوږد وزری الوتونکی (ویندرنګالبتروس)دی چې د وزرونو اوږ دوالی یې له یو وزر څخه بل پورې درې متره او شپېته سانتی (۳.۶۰) مترو ته رسیږی یعنې د یو تیز للو ونکي موټر په اندازه اوږ والی لری خو د الوتلوسرعت یې له یی دالوتونکو دالوتلو سرعت د وزرونو پرلوی والي لوی د دالوتونکو دالوتلو سرعت د وزرونو پرلوی والي پورې نه بلکه د هغوی طبیعی خواصو پورې اړه لري. ورسته یې بیا دوه تصویرونه یو د همغه لوی وزری او بل د د سته یې بیا دوه تصویرونه یو د همغه لوی وزری او بل

د ژوبن د مسئول خبرو په پای ته رسیدو سره ښوونکي صاحب خپلې ګړۍ ته وکتل او زده کوونکو ته یې داسې وویل:

له دې امله چې زمونږ اوستاسو وخت پوره شوی دی، د ژوبڼ له نورو څانګو څخه کتنه به راتلونکي ته پریږد واو د ښوونځي په لور به حرکت و کړو. که چیرې کومه پوښتنه نه لرئ د ژوبڼ له مدیر صاحب څه اجازه اخلو او د ښوونځي په لور حرکت کوو. و روسته بیا ښوونکي صاحب د ژوبڼ له مسئول کس څخه مننه و کړه اوله هغه سره یې مخه ښه و کړه او ټولو زده کوونکو هم له هغه نه مننه او مخه ښه و کړه.

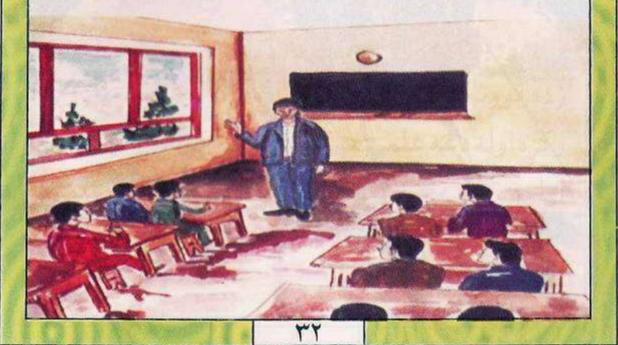
له ژوب نه ترښوونځي پورې د ليارې په اوږدوکې زده کوونکو له ډول ډول ژوو او الوتونکو څخه يادونه وکړه اوله دغه علمي سفر څخه يې خوندو اخيست اوله دې امله چې هغوی ډير معلومات ددغه علمی

سفرپهترڅ کې ترلاسته کړي ډیر خوشحاله وو. ښوونځي ته د رسیدو سره سم ښوونکي صاحب زده کوونکو ته کورنۍ وظیفه وکړه ترڅو ټول هغه معلومات چې دوي د دغه علمي سفر په ترڅ کې ترلاسه کړي په خپلو کتابچو کې ولیکي او سبا ته یې له ځان سره راوړي.

په پای کې ټولو زده کوونکو له ښوونکي صاحب څخه مننه و کړه اوله هغه نه يې وغوښتل چې په راتلونکي کې هم دوي په همداسې علمي سفر ژوبن ته يوسي ترڅو چې د نورو ژوو په هکله هم ګټور معلومات تر لاسه کړی

> پای ژبارن: سید حامد «هاشمی»

Jahan Kaiwanat

(World of Animals)

All rights reserved to (SDO)

(World OF Animals)

Published by : Sanayee Development Organization (SDO)

Editor-in-Chief : Author Raz Muhammad Dalili

Author : Ahmad Fareed Arfi

Translated by : Saved Hamed Hashimi

Composed by : S.Nazir Hussaini

1st Edition : 1000 copies, Financed by (SDO), May 2007 2nd: Enditon : 1000 copies, Financed by (SDO), Nov 2007 2nd: Enditon : 1000 copies, Financed by (SDO), Feb 2008

Publishing date : Apr 2010 Number of copies : 2000 copies

Financed by : Sanayee Development Organization (SDO)

Kabul address : Sanayee Development Organization (SDO)

Qala-e-fatiullah 9th street, Near Shahoon Electricity Junction

Kabul telephone : 0093-(20) 2201693 Post Box : 181 Kabul Afghanistan

Email : sdfkabul@ceretechs.com

Websites ; www.sanayee.org Www.nawidefarda.com

Peshawar Address : Kabul English Language Center,

Behind Orakzai Plaza and total CNG, university Road Shahoon

Town, Peshawar Pakistan

Telephone : 0092-91-5842155-91582165

Fax : +92+-1-5845139

Download from:aghalibrary.cm